

Gunnar Fredriksson
gunnar.fredriksson@energiforetagen.se

Miljö- och energidepartementet
m.registrator@regeringskansliet.se
m.remisser-energi@regeringskansliet.se

Synpunkter på kommunal tillstyrkan på vindkraft dnr M2017/01633/Ee

Energiföretagen Sverige ger röst åt omkring 400 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi. Energibranschen investerar omkring 30–35 miljarder kronor årligen. Med rätt förutsättningar kan vi fortsätta trygga energileveranserna till hushåll, företag och samhälle - varje sekund, året om - samtidigt som vi driver på den förändring som möjliggör framtidens energisystem. Vårt mål är att; utifrån kunskap, en helhetssyn på energisystemet och i samverkan med vår omgivning, utveckla energibranschen – till nytta för alla. Energiföretagen Sverige har givits tillfälle att lämna synpunkter på Statens Energimyndighets och Naturvårdsverkets gemensamma rapport "Kommunal tillstyrkan av vindkraft".

Energiföretagen Sverige har givits tillfälle att lämna synpunkter på Statens Energimyndighets och Naturvårdsverkets gemensamma rapport "Kommunal tillstyrkan av vindkraft"

Sammanfattning

- Energiföretagen välkomnar rekommendationen att bestämmelsen om kommunal tillstyrkan i 16 kap. 4 § miljöbalken upphävs. Det är dock av stor vikt att ett eventuellt borttagande inte innebär en återgång till den tidigare dubbelprövningen.
- Regelverket kring kommunal tillstyrkan vid tillståndsprövning av vindkraftverk är rättsosäkert och ineffektivt. I slutändan ger detta en suboptimal placering av vindkraftverk och därmed en onödigt dyr utbyggnad som i slutänden drabbar elkunderna.
- Självklart ska kommunerna ha stort inflytande över vindkraftsetableringar. Detta anser Energiföretagen säkerställs både genom kommunens möjlighet att styra lokaliseringen via planeringsinstrument och kommunens starka ställning som remissinstans i tillståndsprövningen.
- Prövning av vindkraft bör likställas med andra tillståndspliktiga verksamheter. Kommunal tillstyrkan finns bara vid ett fåtal andra tillfällen, etablering av kärnkraftverk och utvinning av uran.
- Om inte bestämmelsen tas bort bör tillstyrkan omgärdas av starka restriktioner. Detta kan gälla krav på yttrande inom en viss tid, krav på motivering och att inte kunna hindra projekt inom riksintresseområden eller områden som kommunen tidigare ansett som lämpliga för vindkraft.

- Under de senaste åren har rättspraxis skärpts och det har blivit betydligt svårare att få tillstånd för vindkraft enligt miljöbalken. Regeringen bör utreda ändringar i lagstiftningen för att möjliggöra ett helhetsperspektiv i tillåtlighetsprövningen där även miljönytta vägs in.

Kommunal tillstyrkan av vindkraft

När bestämmelsen om kommunal tillstyrkan i 16 kap. 4 § miljöbalken infördes år 2009 fick Sverige en lag som tillåter godtyckliga beslut, innebär obefintlig förutsägbarhet, ger utslag som inte kan överklagas och som i några fall har inneburit att kommuner begärt ersättning för att bevilja en ansökan. Detta är naturligtvis helt oacceptabelt.

Bestämmelsen om kommunal tillstyrkan kom snabbt att kallas "det kommunala vetot". Ibland även det "tysta vetot" då kommunerna inte behöver agera, det räcker med att vara passiv och inte ge sitt medgivande för att projektet ska stoppas, helt utan motivering och när som helst i processen. Passiviteten betyder alltså att sökanden inte i något skede kan förutse utgången.

I rapporten [Användning av det kommunala vetot mot vindkraft i Västra Götalands län](#) (Miljöbyrån Ecoplan AB, 2015) analyseras tillståndsansökningar i Västra Götaland mellan åren 2009 och 2014. Nära hälften av de avslutade vindkraftsärendena tillstyrktes inte, eller förväntades inte få tillstyrkan med påföljd att ansökan drogs tillbaka. Problemets omfattning beskrivs också av tidningen Dagens Samhälle som har kommit fram till att det kommunala vetot stoppade över 350 vindkraftverk mellan 2014 och våren 2017. Det är ingen försumbar andel; år 2016 byggdes bara drygt 150 vindkraftverk i Sverige.

Detta har bidragit till att projektörer aktivt dragit sig ifrån de kommuner som visat tendenser att använda sig av vetot. Följden blir att Sverige går miste om att kunna använda ett antal goda vindlägen, med negativa effekter på samhällsekonomin. Förutom att det ökar antalet vindkraftverk totalt bidrar det till att koncentrationen av vindkraftverk blir onödigt stor i de kommuner som tar sitt ansvar.

Energiföretagen kan inte nog framhålla att regelverket kring kommunal tillstyrkan vid tillståndsprövning av vindkraftverk är rättsosäkert och ineffektivt. Tillämpningen försvårar tillståndsprocessen och förlänger handläggningstiden. Användandet av det kommunala vetot är inte förenligt med de principer om saklighet och objektivitet som är centrala vid tillståndsprövningar och myndighetsutövning. Detta framhålls också med all önskvärd tydlighet av [elva advokater från ledande advokatbyråer](#) (Aktuell Hållbarhet, sept 2017).

De svenska målen

Sannolikheten är mycket stor att både målen för 100% förnybart 2040 och det mer närliggande om utökningen av certifikatsystemet med 18 TWh till 2030

kommer försenas och fördyras om bestämmelsen om kommunal tillstyrkan inte tas bort, eller åtminstone förändras i grunden.

Enligt de allra flesta scenarierna kommer produktionen av el från förnybara källor att behöva öka starkt framöver. Hur mycket är beroende på om till exempel serverhallar, den tilltänkta batterifabriken i Skellefteå, SSAB:s satsning på utsläppsfri stålproduktion och eldrivna transporter tas med i beräkningarna. Till det ska läggas att den nuvarande elproduktionen med vindkraft, knappt 18 TWh, i princip också kommer behöva ersättas. Uppskattningsvis betyder detta att det kommer behöva byggas uppemot 80 TWh vindkraft framåt 2040, vilket betyder runt 9 000 vindkraftverk med cirka 25 GW installerad effekt – om de bra vindlägena kan utnyttjas. Om projekten tvingas till mindre bra områden kommer det behövas betydligt fler.

För att minska vindkraftens miljöpåverkan ur ett livscykelperspektiv, göra den ekonomiskt konkurrenskraftig och hålla nere kostnaderna för konsumenterna bör således de bästa vindlägena utnyttjas.

I rapporten [Kostnad för elkunder av att vindkraftsprojekt förläggs till sämre vindlägen](#) (2010) visar konsultbolaget Pöyry att kostnaderna för den förnybara elen inom elcertifikatsystemet ökar med 36 miljarder kronor (i genomsnitt 1,5 miljarder kronor per år fram till 2035) om medelvinden för nya vindkraftsprojekt minskar med 0,5 meter per sekund (beräkningen baseras på dåvarande ambitionsnivå; 25 TWh förnybar el till 2020).

Om inte bestämmelsen tas bort

Trots att alla de remissinstanser vi känner till kommer att rekommendera att bestämmelsen tas bort inser vi att det kan finnas en politisk vilja att ha den kvar. Om detta blir fallet måste bestämmelsen omgärdas av starka restriktioner.

Dessutom måste lagstiftningen ändras så att prövningen fyller gängse rättssäkerhetsprinciper. Regeringen bör utse en utredare för att undersöka vilka lagändringar som behöver göras. Exempelvis bör Miljöbalken justeras till att ta ett helhetsperspektiv i tillåtlighetsprövningen. Detta kan ske genom att 1) miljönyttan vägs in i prövningen genom att vikten av att begränsa klimatpåverkan framhålls i balkens första två kapitel. 2) Helhetsperspektiv bör tillämpas, genom att prövningar ska ske på nationell bevarandestatus på populationsbestånd och att hänsyn kan tas till kompensationsåtgärder för lokal miljöpåverkan.

Exempel på nödvändiga restriktioner:

En kommun ska inte få använda sin vetomöjlighet i vissa fall. Det kan gälla ett område som kommunen redan tidigare pekat ut som lämpligt för vindkraftsetablering i någon planprocess eller om kommunen varit delaktig i beslut om riksintresse för vindkraft.

Det bör skapas kriterier för när kommunen kan motsätta sig en ansökan. Sådana bör vara kopplade till lokaliseringen och markanvändningsfrågor. Som det är nu går kommunerna ofta in i miljöprövningar vars hemvist är Miljöbalken och som

saknar koppling till det kommunala planmonopolet, t.ex. påverkan på fåglar och fladdermöss. En kommun ska självklart inte kunna begära ersättning för att släppa igenom ett ärende.

Ett beslut måste tas aktivt. Nuvarande bestämmelse säger att kommunen måste lämna ett positivt beslut om projektet ska släppas igenom. Detta innebär att kommunen helt kan undvika (eller glömma) att svara vilket betyder samma sak som ett aktivt nej.

Beslutet måste tas inom en viss tid efter kungörelse. Om kommunen inte svarar alls, eller säger nej mycket sent, i processen kan det kosta stora pengar för projektören. Detta gäller speciellt för områden som redan pekats ut som lämpliga för vindkraft där sökanden inte har anledning att tro annat än att kommunen ska tillåta projektet, och därför går vidare med projekteringen.

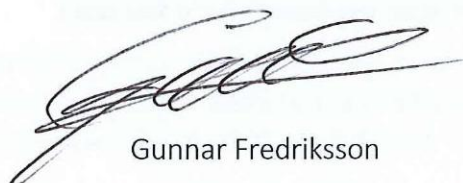
Beslutet bör vara bindande. Det bör gälla samma regler för ett visst område, för en viss tid på samma sätt som att kommunen inte kan ändra en detaljplan innan genomförandetiden gått ut

Kommunen måste motivera sitt ställningstagande. Att kommunen inte behöver motivera ett beslut har visat sig medföra att det inte alltid tas upp i fullmäktige. Detta innebär att ett för en projektör mycket kostsamt beslut kan tas av enskild tjänsteman.

Pernilla Winnhed

VD

Gunnar Fredriksson

Ansvarig förnybart